

La làpida de l'església de Valldaura

La construcció més singular de tot el municipi d'Olvan és, segurament, l'església tardoromànica del que fou monestir de monges cistercenques de Santa Maria de Valldaura; i un dels elements més treballats que es poden veure en aquell edifici és la làpida situada a la part superior dreta de les dovelles i l'arquivolta que emmarquen l'entrada del temple. Tothom qui ha parlat d'aquest monestir i de la seva església en destaca aquesta làpida però, que jo sàpiga, ningú s'ha pres la molèstia de transcriure exactament el que diu.

El gironellenc Mn. Joan Santamaria (1) ho comentava així: "L'única ornamentació albiradora que ostenta és un arc d'alt relleu que surmonta la portada, de cada cap del qual en penngen sengles capitells, ja mig menjats i malmesos per l'acció del temps. El caràcter gòtic d'aquest arc ens fa creure que ell seria una de les reformes fetes a l'església de Valldaura per l'abadessa madona Sibila de Pinós. Ens ho confirma el seu escut d'armes, la Pinya de la casa de Pinós, visible en la clau de l'esmentat arc, ensems que una lauda amb data de 1386, acompanyada de les armes dels senyors de la Portella."

Làpida de façana de ponent de l'església de Santa Maria de Valldaura.

CARME SELLÉS

Si repassem la prestigiosa "Catalunya Romànica" (2), després d'explicar que la porta de l'església està situada a la façana de ponent i les característiques de la portalada, continua: "Mirant la porta a l'angle superior dret i al costat d'una finestra cega hi ha encastada al mur una petita làpida que porta una llegenda i un element esculpit: una arcada amb un motiu foliat als carcanyols forma el camper; sota un arc de mig punt, sostingut per un parell de columnes s'aixopluga un sarcòfag, la cara del costat visible del qual ha estat decorada amb tres arcuacions. Es tracta d'una lauda sepulcral datada de l'any 1386; hom hi pot llegir que l'església fou reformada per l'abadessa Sibila de Pinós." En la mateixa pàgina s'hi reproduïx una fotografia amb la part

de la façana que conté la làpida de què parlem amb una nota que fa referència novament a "una lauda sepulcral de 1386, al·lusiva a l'abadessa Sibila de Pinós."

El volum corresponent al Berguedà de l'"Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya" (3) descriu així aquest temple: "L'edifici, romànic tardà i fet amb un aparell ben escairat, té una nau amb volta apuntada i sense absis. En destaca la porta al mur de ponent, formada per grans dovelles amb guardapols que arrenca de sendes mènsules. Damunt la porta hi ha encastada una lauda sepulcral de l'any 1386 amb una inscripció que al·ludeix a les reformes que hi va fer l'abadessa Sibila de Pinós."

També "Ecos" (4) va parlar d'aquesta església de la forma següent: "Aquesta és d'estil romànic senzill i molt interessant la seva construcció. El campanar és de doble espadanya i sota d'aquest hi ha la finestra d'espillera, en què la pedra central presenta una pinya de gran relleu molt ben feta. Per una lauda, amb data del 1386 sabem que en aquest any fou reformada per l'abadessa Sibila de Pinós."

Segurament encara deuen haver-hi més escrits que parlen d'aquesta petita església situada al nord-est del municipi d'Olvan però, pel que sembla, els autors van copiant-se uns dels altres sobre el text escrit en la làpida col·locada en la façana de ponent de l'església de Santa Maria de Valldaura que, al meu entendre, no és ni una lauda (5) ni és funerària.

Descripció de la làpida

La làpida de referència és un bloc de pedra sorrenca i, per això mateix, força gastada en alguns trossos, dividida en dos espais de superfície semblant separats per un relleu o columna. En l'espai de la dreta s'hi representa una portalada, amb dues columnes laterals i dos arcs de punt rodó, en l'interior de la qual hi ha un element no identificat (algú ha parlat de sarcòfag) decorat amb tres portes petites o portelles; cada un dels dos angles superiors està ocupat pel que sembla un element vegetal (una fulla). Tot

i que els meus coneixements d'heràldica són molt escassos, jo diria que tot aquest conjunt vol ser una representació de l'escut dels Portella, fundadors del monestir, feta per un picapedrer no gaire expert.

Però passem a la meitat esquerra de la làpida, que és realment el tema d'aquest escrit. Dins d'un marc en relleu, s'hi troba un escrit repartit en cinc ratlles, amb la majoria de paraules separades per tres punts posats l'un sobre l'altre (que indicaré amb t.p.), i amb el text següent:

1ª.- (t.p.) AN (t.p.) M (t.p.) CCC (t.p.) LX

2ª.- XX (t.p.) SIS (t.p.) FOU (t.p.) FE

3ª.- TA ESTA SGL(esi)A ES

4ª.- DE(?) MADOA (t.p.) SIBILL

5ª.- IA(t.p.) PINOS (t.p.) ABADA (o S)

Com ja he indicat més amunt, diria que el picapedrer autor d'aquesta làpida devia ser un home del país i, per tant, no gaire expert en aquests temes com comenté tot seguit, ratlla per ratlla:

1ª.- La primera A sembla una E i una C enganxades, que li dona aparença d'A minúscula. La M sembla una omega grega partida pel mig i les tres C són dobles i també semblen A minúscules, però era freqüent representar-les així en aquella època.

2ª.- Sobre la segona X s'hi veu una ratlleta, com si fos una abreviatura que, en aquest lloc, no sembla fer-hi falta. Diria que, en esculpir la primera S, se la descuidava i va gravar-hi una I, que va rectificar, posteriorment, com va poder.

3ª.- En tota la tercera línia no s'hi troben els tres punts de separació de paraules. La primera lletra, que suposem una T, són tres ratlles paral·leles sobreposades. Les primeres A i S estan enganxades. La paraula Església es va abreviar per SGLA.

4ª.- La primera D és força confosa. La N de Madona està abreviada amb una ratlla a sobre, tal com era costum.

5ª.- La N de Pinós sembla abreviada amb una ratlla vertical. Sobre les dues últimes lletres de la paraula Abada s'hi troben dues ratlles horitzontals que podrien correspondre a l'abreviació de dues lletres i que volgués dir Abad(e)s(a).

Per tant, i amb totes les reserves que calguin per la mala conservació de la pedra i la tècnica no massa acurada del picapedrer, em sembla que aquest text s'hauria de traduir per: "ANY MIL TRES-CENTS VUITANTA-SIS, FOU FETA ESTA ESGLESIA; ES DE MADONA SIBILLIA PINOS ABA-

DESA". Ens trobaríem, doncs, en presència d'una làpida commemorativa, com les que encara s'estilen actualment, que ens informa de la data de construcció (o reconstrucció) de l'església de Santa Maria de Valldaura i de l'abadessa que regia aquella comunitat en el moment de fer-se les obres.

Curiosament, passats només dotze anys després de reformar l'església, la comunitat de Valldaura deixà aquell monestir i es traslladà a Manresa.

NOTES

- (1). Joan Santamaría i Rovira en "Memòries del Monestir de Sant Pere de la Portella i de tot el seu Abadiat i Baronia", pàgina 92. Edita "El Vilatà", 1986.
- (2). "Catalunya Romànica - XII El Berguedà", pàgina 354, Autors diversos.
- (3). "El Berguedà", Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. Barcelona, 1994.
- (4). "Ecos" Publicación del establecimiento Jacinto Codina, núm. 105, Berga, Agost de 1965.
- (5). Lauda, segons el diccionari Fabra, és una "Antifa forma de poesia religiosa lírica o dialogada"

Josep Busquets i Castella

No accepti imitacions, gaudeixi de l'autèntic.

Entri a **RICOH** de la mà de **REMSA**

fotocopiadores • registradores • servei tècnic
material d'oficina • copisteria • informàtica • tpv

REMSA

El millor equip per a la seva empresa

Avda. Bases de manresa, 49 • 08240 Manresa
Tel. 93 874 37 05 - Fax. 93 873 68 39
e-mail: remsasl@remsa.com • www.remsasl.com

Distribuïdor oficial:

RICOH
Image Communication